

В. Л. Зьолка,
кандидат юридичних наук, доцент,
докторант Національної академії
Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький)

УДК 342.922

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОХОРОНИ КОРДОНУ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Здійснено комплексне дослідження правових актів Європейського Союзу та встановлено особливості організації охорони зовнішніх та внутрішніх кордонів ЄС у сучасних умовах.

Ключові слова: Європейський Союз; охорона кордону; внутрішні кордони; зовнішні кордони; інтегроване управління кордонами.

В умовах реалізації Україною курсу європейської інтеграції аналіз досвіду Європейського Союзу (далі — ЄС) щодо правової регламентації правовідносин у сфері охорони кордону та забезпечення прав людини на вільне пересування служить основою удосконалення національного законодавства.

Державна прикордонна служба України (далі — Держприкордонслужба) однією з перших розпочала процес реформування з метою наближення до стандартів ЄС, які ґрунтуються на Шенгенському зводі правил. Це стосується стратегічного планування, організаційних питань, удосконалення відомчих актів.

В умовах реалізації заходів, передбачених Концепцією розвитку Держприкордонслужби України на період до 2015 року, затвердженої Указом Президента України № 546/2006 від 19 червня 2006 р. [1], важливим завданням для науковців та посадових осіб Держприкордонслужби України є вивчення нормативно-правових актів та передового досвіду ЄС у сфері охорони державного кордону, що дасть змогу запровадити нові, найефективніші форми та способи оперативно-службової діяльності, що наближалися б до світових стандартів і максимально забезпечували б відстоювання національних інтересів на кордоні.

На жаль, на сьогодні не існує предметного дослідження досвіду країн-членів ЄС у сфері правової регламентації охорони державного кордону.

Тому особливу цінність представляють доробки науковців, які в рамках власних досліджень торкалися актуальних аспектів забезпечення прикордонної безпеки ЄС, а саме це дослідження, які виконали В. Бучик, В. Довгань, О. Делінський, Ю. Касараба, І. Катеринчук, О. Капля, В. Коваль, О. Лаба, Л. Луць, Д. Мельник, О. Мельников, Д. Новіцька, Ю. Першуков, А. Пухтецька, Є. Пономаренко, К. Рудой, О. Святун, М. Сліпченко, Н. Сюр, В. Хома та ін.

Мета статті полягає у проведенні аналізу наукових праць та законодавства ЄС з метою встановлення особливостей правової регламентації та організації охорони кордонів у ЄС.

Система охорони державного кордону ЄС має свою специфіку, яка визначена нарівні установчих правових актів. Так, у ч. 2 ст. 3 Договору про ЄС закріплено, що Союз забезпечує своїм громадянам простір свободи, безпеки і правосуддя без внутрішніх кордонів, у рамках якого забезпечується вільне пересування осіб одночасно із забезпеченням контролю зовнішніх кордонів, наданням притулку, імміграції, а також попередження злочинності і боротьби з цим явищем [2, с. 10].

З метою забезпечення простору без внутрішніх кордонів були вжиті такі заходи: укладено Угоду між державами-членами ЄС “Про поступову відміну контролю на спільних кордонах, тобто відміну на своїх кордонах поліцейських і митних формальностей при пересуванні осіб та вантажів” (Шенгенська угода) [3]; закріплено заходи та гарантії щодо запровадження свободи пересування у Шенгенській конвенції 19 червня 1990 р. [4]; систематизовано норми у сфері охорони кордонів у Кодексі спільноти щодо правил, що регулюють переміщення людей через кордони (Шенгенський кодекс про кордони) [5].

Основами законодавства ЄС, що містить норми, які регулюють публічно-правові відносини в сфері здійснення прав на вільне пересування і проживання всіх громадян Союзу незалежно від їх соціального статусу і мети поїздки, а також права членів їх сімей (у тому числі ті, які є вихідцями з “третьох країн”), стала Директива 2004/58/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2004 р. (з відповідними доповненнями) “Про право громадян Союзу та членів їх сімей вільно пересуватися і проживати на території держав-членів, внесення змін до Регламенту держав-членів (ЄС) № 1612/68 і скасування Директив 64/221/ЄЕС, 68/360/ЄЕС, 72/194/ЄЕС, 73/148/ЄЕС, 75/34/ЄЕС, 75/35/ЄЕС, 90/364/ЄЕС, 90/365/ЄЕС і 93/96/ЄЕС [6].

Згідно з Договором про ЄС держави-учасниці розділили поняття кордонів на внутрішні й зовнішні (ст. 2) [7, с. 16].

Принцип відміни прикордонного контролю на внутрішніх кордонах деталізовано у нормах, що містяться у розділі 3 Шенгенського кодексу про кордони. Так, у ст. 20 Кодексу закріплена можливість осіб, не залежно від громадянства, пересікати внутрішні кордони ЄС у будь-якому місці без проведення прикордонних перевірок.

На внутрішніх кордонах відповідні держави-учасниці повинні забезпечити усунення всіх перешкод, що заважають руху транспорту в пунктах перетину кордону по автомобільних дорогах.

Забезпечення національної безпеки на внутрішніх кордонах та прикордонних зонах здійснюється поліцейськими засобами компетентними органами держав-членів згідно з національним правом.

Разом з тим Шенгенським кодексом про кордони передбачений порядок запровадження надзвичайних заходів, що мають наслідком тимчасове відновлення прикордонного контролю на внутрішніх кордонах держав-учасниць.

У ст. 23 Кодексу закріплені підстави відновлення прикордонного контролю це: серйозна загроза громадському порядку або внутрішній безпеці. Чітко визначений термін, на який запроваджуються заходи — не більше 30 днів. При цьому закріплено принцип адекватності заходів ступеню загрози, згідно з яким “територіальні межі та строк тимчасового відновлення прикордонного контролю на внутрішніх кордонах не повинен виходити за рамки суворої необхідності для відповіді на серйозну загрозу” [5, с. 4].

Вільне пересування осіб, як зазначено у преамбулі Директиви 2004/38 “Про право громадян Союзу та членів їх сімей вільно пересуватися і проживати на території держав-членів ...”, є однією з основних свобод внутрішнього ринку, що охоплює простір без внутрішніх кордонів, у якому ця свобода забезпечується відповідно до положень Договору. Однак наголошено, що характер формальностей, пов’язаних з вільним пересуванням громадян Союзу на території держав-членів, має бути чітко визначений, без шкоди положенням, що застосовуються до перевірок на національних кордонах [6].

У країнах-учасницях Шенгенської угоди прикордонний контроль переведено на зовнішні кордони.

Цей принцип зберігається і при вступі до ЄС нових держав-членів. З цією метою приведено у відповідність закони та адміністративні положення, які стосуються заборон і обмежень, що становлять основу контролю, а також вжито додаткові

заходи щодо забезпечення національної безпеки та боротьби з незаконною імміграцією громадян тих держав, які не є членами Європейського Співтовариства.

Шенгенським кодексом про кордони визначено, що зовнішні кордони можуть пересікатися тільки в прикордонних пропускних пунктах, за виключенням випадків, передбачених законодавством, протягом встановленого часу їх роботи (ст. 4) [5, с. 2]. На сьогодні функціонує 1 800 прикордонних переходів, через які щорічно перетинають кордони ЄС близько 300 млн. осіб, із них 160 млн. — громадяни ЄС. Перелік пунктів пропуску держави-учасниці повинні направляти Європейській Комісії.

Досить позитивним моментом є те, що у Шенгенському кодексі про кордони закріплено низку етичних норм, яких повинні притримуватись службові особи прикордонних відомств у ході прикордонних перевірок на зовнішніх кордонах. Так, у ході здійснення своїх функцій прикордонники повинні поважати людську гідність. Будь-які заходи, що застосовуються прикордонниками в ході здійснення своїх функцій, повинні відповідати меті, що переслідується. У ході прикордонних перевірок прикордонники не повинні проявляти до людей ніякої дискримінації за ознаками статі, раси чи етнічного походження, віросповідання чи переконань, інвалідності, віку чи сексуальної орієнтації.

На основі аналізу норм Шенгенського кодексу про кордони прикордонні перевірки можна класифікувати на два види: мінімальні та ретельні.

Мінімальній перевірці підлягають усі особи, які перетинають зовнішній кордон. Мінімальна перевірка є правилом для осіб, які користуються правом вільного пересування у Співтоваристві. Мета мінімальної перевірки — це встановлення особи на підставі представлення чи подання їхніх проїзних документів.

Ретельні перевірки проводяться щодо громадян третіх країн (будь-які особи, які не є громадянами Союзу, або ті, що не користуються правом вільного пересування у Співтоваристві) під час в'їзду та виїзду.

Поряд з цим ст. 8 Шенгенського кодексу про кордони передбачені підстави та порядок тимчасового спрощення перевірок на зовнішніх кордонах. Підставами для цього можуть бути виняткові та непередбачувані обставини. Такими винятковими й непередбачуваними обставинами є події, що призводять до такої інтенсивності руху, коли час очікування на пункті перетину кордону стає надмірним, а всі кадрові, матеріально-технічні та організаційні ресурси вичерпані.

Рішення про спрощення перевірок ухвалюється начальником пункту пропуску через державний кордон. Про прийняте рішення кожна держава-член раз на рік подає доповідь Європейському парламентові та Єврокомісії.

22 листопада 2010 р. Європейська комісія оприлюднила пропозиції щодо запровадження нового комплексу заходів ЄС, направлених на захист громадян Союзу під назвою “Стратегія внутрішньої безпеки в дії: п’ять кроків до більш безпечної Європи”, спрямовані забезпечити ефективне протистояння найбільш актуальним загрозам у сфері безпеки Європи. Вони включають у себе, зокрема, заходи по припиненню організованої злочинної та терористичної діяльності, зміцненню безпеки ЄС шляхом покращення управління кордонами [8].

У сфері управління кордонами на зміцнення безпеки направленні такі заходи: використання потенціалу європейської зовнішньої системи прикордонного контролю в повному обсязі, покращення роботи щодо аналізу та виявлення “гарячих точок” на зовнішніх кордонах; запровадження спільних доповідей про стан справ у сфері запобігання торгівлею людьми, організацією незаконного переправлення через кордон осіб і контрабанду незаконних товарів на основі спільних операцій.

Європейська система нагляду, як зазначено у Повідомленні Європейської Комісії від 13 лютого 2008 р. “Про вивчення можливостей створення Європейської системи нагляду за кордонами”, створена задля координації зусиль держав-членів щодо запобігання та боротьби з такими транскордонними злочинами, як незаконний обіг наркотиків та торгівля людьми; зменшення числа нелегальних іммігрантів, які

попадають у ЄС невиявленими; скорочення числа нелегальних іммігрантів, які гинуть у морі [9].

У рамках механізму ЄВРОСУР органи держав-членів, відповідальні за охорону кордонів (прикордонники, берегова охорона, поліція, митні органи і флот), зможуть обмінюватись оперативною інформацією і співпрацювати один з одним, з агентством “Фронтекс” і з сусідніми країнами. Обмін інформацією, за виключенням особистих даних, можливий між існуючими національними і європейськими системами [9].

Сьогодні країни ЄС мають досить складну та розгалужену систему інституцій, що забезпечують реалізацію прикордонної політики.

Реалізація заходів із забезпечення прикордонної безпеки здійснюється на національному рівні кожною з держав Євросоюзу та на наднаціональному рівні шляхом скоординованих державно-управлінських рішень європейської спільноти.

На національному рівні питання забезпечення прикордонної безпеки покладено на прикордонні органи (служби) держав-членів ЄС.

Так, у Шенгенському кодексі про кордони закріплено обов’язок держав-членів використовувати належний персонал та засоби в обсязі, достатньому для здійснення прикордонного контролю на зовнішніх кордонах, щоб забезпечити ефективний, високий та єдиний рівень контролю на їхніх зовнішніх кордонах (ст. 14) та організувати тісну та постійну співпрацю між національними службами, що відповідають за прикордонний контроль (ч. 3 ст. 15).

Особливості інституційної побудови ЄС впливають на методологію охорони державного кордону. Європейською спільнотою запроваджуються специфічні методи охорони кордону. Як зазначає Д. Новіцька: “Управління кордоном у пунктах пропуску — це, перш за все, контроль осіб і засобів при переміщенні їх через державний кордон та відсутність перешкод для подорожуючих. Усередині держави прикордонні підрозділи здійснюють патрулювання визначених районів і транзитних доріг, контроль законності перебування та працевлаштування іноземців, оперативні та розвідувальні заходи, співпрацю з іншими службами громадського порядку. Заходи як у пунктах пропуску, так і за їх межами здійснюються у тісній взаємодії із прикордонними службами сусідніх третіх держав у таких формах, як спільне патрулювання, консультаційні пункти або ж оперативна співпраця” [10, с. 80].

Правовою базою діяльності прикордонних структур є як національне законодавство, так і акти Європейського Союзу. Так, ч. 1 ст. 15 Шенгенського кодексу передбачено, що при здійсненні прикордонного контролю застосовуються не лише положення цього Кодексу, а й і національне законодавство [5].

Результати аналізу, проведеного В. О. Хомою, та узагальнення досвіду діяльності органів прикордонної охорони країн-членів ЄС і країн, які мають спільний з Україною державний кордон, свідчать про те, що протягом останніх років фактично всі ці держави, урахувавши національні інтереси, за політичної необхідності та економічної доцільності вдосконалювали свої прикордонні структури та організацію охорони державного кордону. Як результат, суміжними з Україною країнами протягом останнього десятиліття в галузі забезпечення охорони кордону пройдено шлях від військової структури до правоохоронного органу, що, за оцінкою провідних фахівців, найбільш оптимально відповідає їх призначенню [11].

Крім того, до цього часу в цих країнах триває вдосконалення законодавчої та нормативно-правової бази з прикордонних питань, систем охорони кордону, прикордонно-митного контролю та реформованих прикордонних органів. На певному етапі таке вдосконалення набувало характеру кардинальних реформ, які призводили до якісних змін або навіть до створення нового прикордонного відомства.

На наднаціональному рівні охорона кордонів забезпечується шляхом взаємної допомоги держав-членів та тісної й постійної співпраці.

Концепцією, яку ЄС використовує як сучасний зразок для погоджених та скоординованих систем управління кордоном, виступає інтегроване управління кордоном (далі — ІУК).

Одним із перших кроків на шляху запровадження системи інтегрованого прикордонного менеджменту на кордонах держав-членів ЄС було прийняття 7 травня 2002 р. Європейською комісією Комюніке “В напрямку інтегрованого управління зовнішніми кордонами держав-членів Європейського Союзу” [12].

На сучасному етапі ІУК у рамках ЄС будується на основі таких правових актів: Лісабонської угоди, Стокгольмської програми, Стратегії внутрішньої безпеки ЄС, внутрішнього законодавства та Стратегії інтегрованої охорони державного кордону.

Слід констатувати, що поняття “Інтегрованого управління кордонами” досі не знайшло нормативного закріплення в правових актах ЄС. Ааре Евісалу, радник Місії Європейського Союзу з прикордонної допомоги Молдові та Україні (EUBAM) з ІУК, на основі аналізу концептуальних актів ЄС в сфері ІУК пропонує таке визначення ІУК: “це система заходів по ефективному і рентабельному управлінню кордонами, що здійснюється за рахунок національної та міжнародної координації і співробітництва між всіма відомствами, відповідальними за забезпечення безпеки кордонів і сприяння торгівлі з метою створення відкритих, але добре контрольованих і безпечних кордонів” [13, с. 33].

Європейська комісія постійно вживає заходи з метою подальшого розвитку інтегрованого підходу до прикордонного контролю на зовнішніх кордонах ЄС. Так, у розділі “Доступ до Європи” Комюніке Європейської комісії Європейському Парламентові, Раді ЄС, Економіко-соціальному комітетові та Комітету регіонів від 20 квітня 2010 р. під назвою “Створення простору свободи, безпеки та правосуддя для громадян Європи — План дій по реалізації Стокгольмської програми” міститься перелік таких заходів: законодавчі пропозиції щодо модернізації Агентства Frontex, Шенгенського кодексу про кордони і Європейської системи спостереження за зовнішніми кордонами; пропозиції по введенню Системи в'їзду та виїзду і Програми зареєстрованих мандрівників; продовження візової лібералізації шляхом проведення переговорів про укладення угод про полегшення візового режиму з країнами, що не входять у ЄС, а також введення в дію візової інформаційної системи [14].

Оперативна співпраця між державами-членами в галузі управління зовнішніми кордонами координується Європейською агенцією з управління оперативною співпрацею на зовнішніх кордонах держав-членів (далі — Агентство), утвореною Регламентом (ЄС) № 2007/2004 від 26 жовтня 2004 р. (далі — Регламент) [15].

Основними завданнями Агентства є координація оперативного співробітництва між державами-членами в сфері управління зовнішніми кордонами, сприяння державам-членам у підготовці прикордонників, у тому числі створення єдиних стандартів навчання; проведення аналізу ризиків, моніторинг розвитку досліджень, що мають значення для прикордонного контролю на зовнішніх кордонах, сприяння державам-членам у ситуаціях, що вимагають посиленої технічної та оперативної допомоги на зовнішніх кордонах, забезпечення державам-членам необхідної підтримки в організації спільних операцій з повернення іноземців (ст. 2 Регламенту) [15].

До повноважень Агентства входить організація спільних операцій та пілотних проектів на зовнішніх кордонах. Так, згідно зі ст. 3 зазначеного Регламенту Агентство планує, координує та реалізовує спільні операції та пілотні проекти, які здійснюються за допомогою персоналу та обладнання держав-членів на зовнішніх кордонах [15].

З 2007 року в структурі Європейського агентства управління оперативною взаємодією на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС створено підрозділ головним завданням якого є надання оперативної та технічної допомоги країнам-членам ЄС, а також протидія злочинності та нелегальної імміграції на території цих держав, назва якого — “Група швидкого реагування на зовнішніх кордонах Євросоюзу” (Rapid border intervention teams — RABIT). Установчим актом цього підрозділу є Регламент (ЄС) № 863/2007 Європейського парламенту і Ради від 11 липня 2007 р.

“Про запровадження механізму створення груп швидкого реагування на кордонах і внесення поправок до Регламенту Ради (ЄС) № 2007/2004 про створення Управління FRONTEX, щодо цього механізму і регулювання завдань та повноважень офіцерів-гостей” [16].

За допомогою цього механізму держави-члени в разі виникнення надзвичайних ситуацій при здійсненні контролю на своїх зовнішніх кордонах (наприклад, скупчення на зовнішньому кордоні великої кількості громадян третіх країн, що намагаються незаконно в'їхати на територію держави-члена) зможуть тимчасово скористатися технічними знаннями, досвідом та особовим складом прикордонників інших держав-членів. Для забезпечення найбільш ефективного використання прикордонників інших держав-членів у цьому Регламенті також визначаються завдання, які вони повинні виконувати в ході надання оперативної допомоги в іншій державі-члені.

Останнє розширення ЄС перенесло зовнішній кордон Союзу прямо на державний кордон країн Західних Балкан. Країни-кандидати тепер змушені співпрацювати з суміжними державами по реалізації правил ЄС щодо забезпечення контролю потоків товарів і людей.

Європейською комісією у жовтні 2004 року вперше було розроблено Посібник по комплексному управлінню кордонами в країнах Західних Балкан (остання редакція січень 2007 року) [17]. ЄС визначив правила і норми, які повинні регулювати перетин зовнішніх кордонів Союзу. Важливість цих правил для країн-кандидатів полягає в тому, що вони містять ефективні механізми вирішення своїх оперативних завдань і в той же час забезпечують подальшу інтеграцію країни в ЄС.

Отже, в сучасних умовах правова база охорони кордону ЄС складається з:

— концептуальних актів, які закріплюють основоположні принципи Союзу: відкритості внутрішніх кордонів та забезпечення вільного пересування громадян країн-членів ЄС;

— кодифіковані акти в сфері охорони кордонів ЄС, що містять норми, які регламентують порядок охорони зовнішніх та внутрішніх кордонів і деталізують процедуру обмеження права на вільне пересування;

— установчі акти, які чітко розмежовують компетенцію інституцій, що діють у сфері забезпечення прикордонної безпеки та створюють умови для їх скоординованої співпраці;

— адаптоване до стандартів ЄС національне законодавство;

— акти, що забезпечують гармонізацію та удосконалення національного прикордонного законодавства, законодавства ЄС країн-кандидатів та третіх держав, що мають спільні з ЄС зовнішні кордони.

Незважаючи на комплексність проведеного дослідження, деякі аспекти проблеми є недостатньо розробленими. Зокрема предметно не досліджено досвід держав-членів ЄС у створенні національних прикордонних структур. Вивченню цієї тематики будуть присвячені подальші наукові дослідження.

Список використаних джерел

1. Про Концепцію розвитку Державної прикордонної служби України на період до 2015 року : Указ Президента України від 19.06.2006 р. № 546/2006 [Текст] // ОВУ. — 2006. — № 25. — Стор. 14. — Ст. 1807.
2. Конституційні акти Європейського Союзу [Текст] / Міністерство юстиції України, Центр Європейського та порівняльного права. — К. : [Б.в.], 2004. — 368 с.
3. The Schengen acquis — Agreement between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders [Electronic Resource] EUR-Lex. — URL : [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922\(01\):EN:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922(01):EN:NOT).
4. The Schengen acquis — Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common

- borders. / [Electronic Resource] EUR-Lex. — URL : [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922\(02\):en:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922(02):en:HTML).
5. Про заснування Кодексу Співробітництва про правила, які регулюють перетин кордонів особами : Регламент Ради (ЄС) № 562/2006 від 15.03.2006 р. [Текст] / офіційний переклад. — К. : Міністерство юстиції України, 2007. — 32 с.
  6. Corrigendum to Directive 2004/58/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the right of citizens of the Union and their family members to move and reside freely within the territory of the Member States amending Regulation (EEC) No 1612/68 and repealing Directives 64/221/EEC, 68/360/EEC, 72/194/EEC, 73/148/EEC, 75/34/EEC, 75/35/EEC, 90/364/EEC, 90/365/EEC and 93/96/EEC [Electronic Resource] EUR-Lex. — URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:229:0035:0048:en:PDF>.
  7. Європейський Союз. Консолідовані договори [Текст]. — К. : Port — Royal, 1999. — 207 с.
  8. Communication from the commission to the European parliament and the council the EU Internal Security Strategy in Action: Five steps towards a more secure Europe [Electronic Resource] EUR-Lex. — URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010DC0673:EN:NOT>.
  9. Examining the creation of a European Border Surveillance System (EUROSUR) : Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM(2008) 68 final, Brussels, 13.2.2008 [Electronic Resource] EUR-Lex. — URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0068:FIN:EN:PDF>.
  10. *Новицька, Д.* Інтегроване управління кордонами: досвід Польської прикордонної варти [Текст] / Д. Новицька // Збірник наукових праць. Серія: Військові науки. — 2011. — № 2. — Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2011. — С. 74–81.
  11. *Хома, В. О.* Адміністративно-правове регулювання діяльності інспекторів прикордонної служби Державної прикордонної служби України [Текст] : [монограф.] / В. О. Хома. — Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2008. — 155 с.
  12. Towards Integrated Management of the External Borders of the Member States of the European Union : Communication from the Commission to the Council and the European Parliament / COM(2002) 233 final, Brussels, 7.5.2002 [Electronic Resource] EUR-Lex. — URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0233:FIN:EN:PDF>.
  13. *Эвисалу, А.* Концепция интегрированного управления границами Европейского Союза и ее внедрение государствами-членами Европейского Союза [Текст] / Ааре Эвисалу // Материалы международной конференции на тему “Интегрированное управление границей” (15–16 ноября 2010 г.). — Кишинев : EUBAM, 2010. — 71 с.
  14. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and Committee of the Regions Delivering and area of freedom, security and justice for Europe’s citizens. Action Plan Implementing the Stockholm Programme [Electronic Resource] EUR-Lex. — URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0171:FIN:EN:PDF>.
  15. Council Regulation (EC) No 2007/2004 of 26 October 2004, Establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of Member States of the European Union [Electronic Resource] Frontex. — URL : http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/frontex_regulation_en.pdf.
  16. Regulation (EC) No 863/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007, establishing a mechanism for the creation of Rapid Border Intervention Teams and amending Council Regulation (EC) No 2007/2004 as regards that mechanism and regulating the tasks and powers of guest officers [Electronic Resource] EUR-Lex. — URL : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007R0863:en:NOT>.
  17. Guidelines for Integrated Border Management in the Western Balkans Updated. — Version January, 2007. — 151 p. [Electronic Resource] International Centre for Migration Policy Development. — URL : http://www.anti-trafficking.net/792.html?&tx_icmpd_pi2%5Bdocument%5D=584&cHash=4a3246083c.

*Рекомендовано до друку кафедрою цивільного права та процесу
Національної академії державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького (протокол № 20 від 16 квітня 2013 року)*

Надійшла до редакції 20.05.2013

Зелка В. Л. Административно-правовые основы охраны границы: опыт Европейского Союза

Проведено комплексное исследование правовых актов Европейского Союза и установлено особенности организации охраны внешних и внутренних границ ЕС в современных условиях.

Ключевые слова: Европейский Союз; охрана границы; внутренние границы; внешние границы; интегрированное управление границами.

Ziolka, V. L. Administrative and Legal Bases of the State Border Control: Practice of the European Union

The author has fully studied the legal acts of the European Union and has determined the peculiarities of organizing external and internal borders control of the European Union under present-day conditions.

Keywords: the European Union, border control, internal borders, external borders, integrated border management.

